

LA GESTIÓ DELS CAMINS PÚBLICS A LA SERRA DE TRAMUNTANA

TRAMUNTANA XXI, d'acord amb la seva agenda anunciada, convocà una taula rodona a Valldemossa, dia 16 de desembre, a les 19 hores, i en la Sala de Plens de l'ajuntament d'aquest municipi, sobre el tema **La gestió dels camins públics a la Serra de Tramuntana**. Participaren en l'acte el Sr. Toni Colom Colom, regidor de Medi Ambient de l'Ajuntament de Valldemossa i redactor de la nova normativa sobre camins de titularitat municipal, i el Sr. Josep Manchado, director insular de Medi Ambient. Presentà i moderà la sessió, el Sr. **Joe Holles**, secretari de l'associació Tramuntana XXI. Cal dir que la convocatòria va ser un èxit d'assistència, ja que la sala estava plena i hi va haver gent que va assistir a la sessió des de fora d'ella.

Després d'una breu presentació de l'associació Tramuntana XXI, Joe Holles donà la paraula al primer intervingent, Sr. Colom, el qual exposà resumidament els principals trets de l'ordenança sobre camins públics de Valldemossa, impregnada d'una nova forma de pensar sobre l'ús i les funcions dels camins públics, model que podria ser aplicable en altres municipis de la Serra.

El Sr. Colom inicià el seu parlament amb la indicació d'antecedents, com ara el de la normativa de Puigpunyent, sempre referits als camins de Valldemossa de titularitat municipal: campanya de neteja de camins amb el SOIB, amb la col·laboració del qual s'han pogut fer 6 mesos de neteja; col·laboració amb el projecte La Muntanya del Voltor d'iniciativa privada; amb el GEM; amb el Consell de Mallorca sobre el traçat del GR, etc. Exposà també algunes dades sobre el turisme al municipi: 1.200.000 visitants/any, dels quals un mínim de 70.000 són senderistes, als quals cal afegir els escaladors i segurament altres caminants no comptats, 35 km de camins públics al terme, dificultat de connexió d'aquests amb el GR221, Ruta de Pedra en Sec, inseguretats o indefinició del traçat del tram del GR221 que travessa Valldemossa, el 65% dels visitants/caminants passen per i/o pels voltants de Son Moragues; 2.000 habitants al poble...

L'ordenança fa, amb atenció a les dades anteriors, propostes de gestió dels camins públics, que són eines per assegurar-ne el manteniment, la recuperació i la conservació. En l'ordenança hi ha: fitxes de cada camí, entenent que un catàleg de la xarxa de camins municipals no és un simple inventari, sinó un instrument per definir una xarxa dels camins, de manera que tots estiguin relacionats i comunicats, característiques dels camins, diagnòstic d'usos dels camins, estat de conservació, mesures de manteniment i/o recuperació, i de gestió.

L'ajuntament vol, segons el Sr. Colom, fer accessible aquesta informació a la web institucional del municipi, i proposa, a través de l'ordenança, fer valoracions del cost de manteniment de la xarxa, de la senyalització, del servei de camins amb la recuperació de la figura del caminer/a, la contractació d'un tècnic superior, establir altres instruments de gestió com poden ser convenis amb altres administracions i amb iniciatives privades. També proposa poder cobrar unes taxes per deixar passar pels camins, sense definir encara com ni a qui (bàsicament, a qui n'obté guany econòmic). Altres aspectes continguts en l'ordenança són: la possibilitat d'un canvi temporal de traçats, vigilància i denúncia d'infraccions... Exposà que hi havia un problema per obtenir recursos per cobrir el cost del que l'ordenança proposa.

El Sr. Colom explicà que s'estableixen tres nivells en la xarxa de camins públics del terme, que ha de vincular-se a les necessitats de la comunitat i restar oberta a convenis amb propietaris i/o altres administracions:

- Camins (carreteres) entre municipis (Esporles, Deià, Banyalbufar i Bunyola), l'ús dels quals ha de ser sempre lliure i disponible per als ciutadans.
- Camins radials que van des del centre del poble a la perifèria, la mar, etc. i han de romadre oberts
- Els camins singulars, no connectats a la xarxa, però que porten a punts d'interès (torres, miradors, etc.) l'ús dels quals depèn de la seva reposició.

Segons el Sr. Colom, és molt important introduir la idea de la Reposició, això vol dir ser capaços de garantir la pervivència i mateixa qualitat dels camins d'acord amb com els hem trobat. Això implica qüestionar en cada cas l'ús que volem donar als camins públics. Parlà d'un ús òptim per a cada camí, que si s'allunya de l'ús previst, exigirà la imposició de limitacions de pas i de regulacions. Les limitacions podrien referir-se a nombre de persones o de grups, de vehicles, a la temporalitat en el pas, etc. Plantejà, finalment, si els 2.000 habitants d'un poble han d'assumir el "cost" de l'ús de més de 70.000 excursionistes o usuaris dels camins municipals.

Acabà al seva intervenció senyalant que, de cara al futur, és necessari: aconseguir un finançament finalista, assegurar la sostenibilitat, establir una relació entre la inversió i l'ús, expandir la gestió de la xarxa local a la xarxa insular, cercar l'imprescindible consens entre els agents intervinents i els sectors afectats. Parlà dels possibles acord amb entitats per a la gestió, per tal de facilitar la neteja o altres tasques; el possible canvi de traçat d'un camí, a petició de l'interessat, hauria d'implicar la conservació de l'original i l'habilitació de l'alternatiu; la necessitat d'establir sistemes de vigilància, a l'estil del que es fa, per exemple, a la Muntanya del Voltor, etc. Demanà, també, més implicació del Consell i del Govern, com a institucions supra-municipals. Igualment, senyalà que l'ajuntament de Valldemossa necessita més pressupost, ja que falta contractar gent si es vol assumir més feina, i apuntà que necessiten inicialment uns 40.000€ per pagar el caminer/a i les primeres feines de recuperació, i que el seu somni és que 1/3 de la despesa es pogués treure de les taxes imposades per l'ús de certs camins municipals a qui se'n beneficia econòmicament.

A continuació, va intervenir el Sr. Manchado amb una exposició prou completa sobre els antecedents, el procés, l'estat i les previsions en relació amb el GR 221 o Ruta de Pedra en Sec (RPS), que resumim: 195km oberts, 7 refugis oberts, 15 municipis implicats. 30 anys de l'Escola de Margers, base de la RPS, 1999 com a data en què s'estableix la primera ruta amb un traçat molt semblant al actual. Senyalà dues estratègies diferents per resoldre els GR a Mallorca i Menorca:

a) Consell de Mallorca: via Pla Territorial 2004 (PTI) on queda reflectit: 1) la RPS; 2) la ruta Artà- Lluc; 3) Ruta de les Fonts de Palma. A partir del PTI es desenvolupa el PLA ESPECIAL de 2011 i els Ajuntaments mitjançant el seu planejament municipal també poden actuar en temes de camins.

b) Consell de Menorca: fa una llei de camins, per fer el CAMI DE CAVALLS de 180km.

La primera via té limitacions i per aquest motiu, el 2015 es fa un esforç per realitzar un PLA ESPECIAL DE CAMINS que permeti avançar en la resolució de problemes com: 1) contencions

administratiu a la totalitat del Pla; 2) l'articulat té poca força i no aconsegueix resoldre els conflictes plantejats (no permet actuar amb expropiacions, per exemple, quan és necessari com a darrer recurs); i 3) el PTI diu que s'ha d'obrir el camí, però, no és possible amb les eines legals vigents. Existeixen trams que no s'ha aconseguit obrir, amb tots els problemes que això genera (Port Andratx-La Trapa; Pla de s'Evangèlica-s'Esclop-Coma d'en Vidal; pas a Valldemossa des d'Esporles; i pas a Deià pels cingles de Son Rul·lan).

El Sr. Manchado destacà la realitat del GR 221: la RPS és un element dinamitzador, i el senderisme manté activitat econòmica en els municipis que travessa, especialment en temporades baixes, per això alguns ajuntaments que no estan en el traçat de la RPS demanen que els incorporin; la ruta ha evolucionat de ser un traçat lineal a ser una xarxa que connecta el Raiguer amb Tramuntana; l'èxit de la ruta i la proliferació de llibres, guies, blogs, wikilocs... fan anar als excursionistes per rutes encara no obertes i confonen i provoquen extraviaments dels propis excursionistes o danys o destorbs a les propietats. La informació disponible, en aquest sentit, no és prou clara i no sempre de fiar. El fet que es convertesqui en una xarxa o espina permet un gran potencial per dispersar els usuaris. Enguany s'han donat 30.000 pernòctes als refugis.

Per al futur, el Sr. Manchado exposà unes línies d'acció institucional, que passen òbviament per l'aprovació d'un nou pla especial el 2017, per eliminar les incerteses, poder actuar quan no s'arriba a un acord, expropiar per donar pas, recuperar algun traçat original que no es troba al Pla vigent, facilitar l'adquisició de terrenys o de drets de pas, incorporar nous trams, establir un règim sancionador. També està previst: connectar Palma amb la serra, bé per Puigpunyent, bé per Passatemps de Son Sardina; afegir Campanet; unir la UIB amb Esporles, Santa Maria amb Torrent de Coa Negra i Orient... S'espera poder aprovar el pla aviat, prèvia exposició pública. També manifestà que alguna prioritat del seu departament, pel que fa al GR són: obrir Esporles- Valldemossa- Deià, millorar el manteniment, millorar la xarxa de refugis, i insistí en elaborar una llei de camins, que no llevaria competències als municipis, que en són els responsables.

A continuació, el Sr. Joe Holles va fer una ràpida lectura del document que Tramuntana XXI proposa sobre els camins de la Serra. I després d'unes reflexions personals en base a les intervencions anteriors (especialment centrades en la importància dels camins per a la preservació de la imatge i dels usos sostenibles tradicionals o nous de la Serra de Tramuntana) donà pas a les intervencions dels assistents i les rèpliques dels ponents, que, principalment, foren:

Sr. J. Juan: El GR pot morir d'èxit? Quina és la seva capacitat de càrrega? A Son Moragues hi passen 45.000 caminants cada any.

Sr. Manchado: 45.000 visitants a Son Moragues, són uns 200 diaris i no creu que això sigui massa preocupant. Argumenta que molta gent que va a Valldemossa no fa la RPS. Existeixen dos punts de saturació a la ruta: Valldemossa i Lluc. En tot cas, no espera cap increment significatiu del nombre de caminants al GR, per mor de la consolidació i retolació definitiva de la ruta i la disponibilitat total dels refugis.

Sr. J. Manera, senderista: Com es connectarà Valldemossa amb el resta de municipis?

Sr. Bernadí Morey, senderista: expressa queixes de gestió i de pas en camins públics interceptats de vegades, segons ell, per abusos de certs propietaris.

Un altre senderista: qui ha de recollir i solucionar les anomalies en la ruta? A qui s'ha d'informar? Problemes que provoca que tres administracions tenguin competències sobre el mateix espai. Qui té la informació vertadera? Qui és competent i amb què?

Sr. T. Coll: s'ha de regular la gestió local i la supra-local. Però per això s'haurà de conèixer el cost.

Representant de IB ACTIVA: les empreses d'aventura treballen amb un baix tant per cent d'estrangers. Té la intuïció que el tema de massificació no està ben analitzat ni el de com ha d'establir-se el tema del pagament per l'accés. S'ha de diagnosticar millor.

Sr. Fdo. Fortuny, president de l'Associació de propietaris de la Serra: per què serveix l'impost turístic recentment aprovat? Camins només per anar a peu, prohibir bicicletes i cavalls. Horaris de pas limitats a les hores de sol, de dia; seguretat i extraviament de persones; un altíssim percentatge de camins públics passen per propietats privades i aquestes podrien tenir una compensació (exempció de certs impostos, per exemple). Demana regulació i acords.

Sr. Toni Martínez, president de Tramuntana XXI: felicita l'ajuntament de Valldemossa per aquest projecte pilot de gestió de camins públics, que al seu parer pot contagiar altres ajuntaments. L'administració no ha estat sensible. Ningú paga els serveis ecosistèmics que presta la Serra de Tramunta, i cal començar a exigir compensacions per a qui manté la Serra activa. El consorci relatiu a la Serra com a Patrimoni de la Humanitat ha de simplificar la normativa vigent, massa vegades limitadora en excés, ha de coordinar institucions, ha de facilitar gestions a la propietat, als usuaris, als treballadors de la Serra.

Sr. Joan Oliver, ciutadà: donar força als ajuntaments, ja que són els vertaders protagonistes.

Sr. T. Coll: demana més reunions per resoldre problemes. L'escala local és perfecta per cercar solucions. La paraula clau és consens.

Sr. Tomàs Fortuny: es manifesta crític amb la concessió de subvencions a propietaris i, en canvi, defensa la conveniència d'exempcions fiscals.

